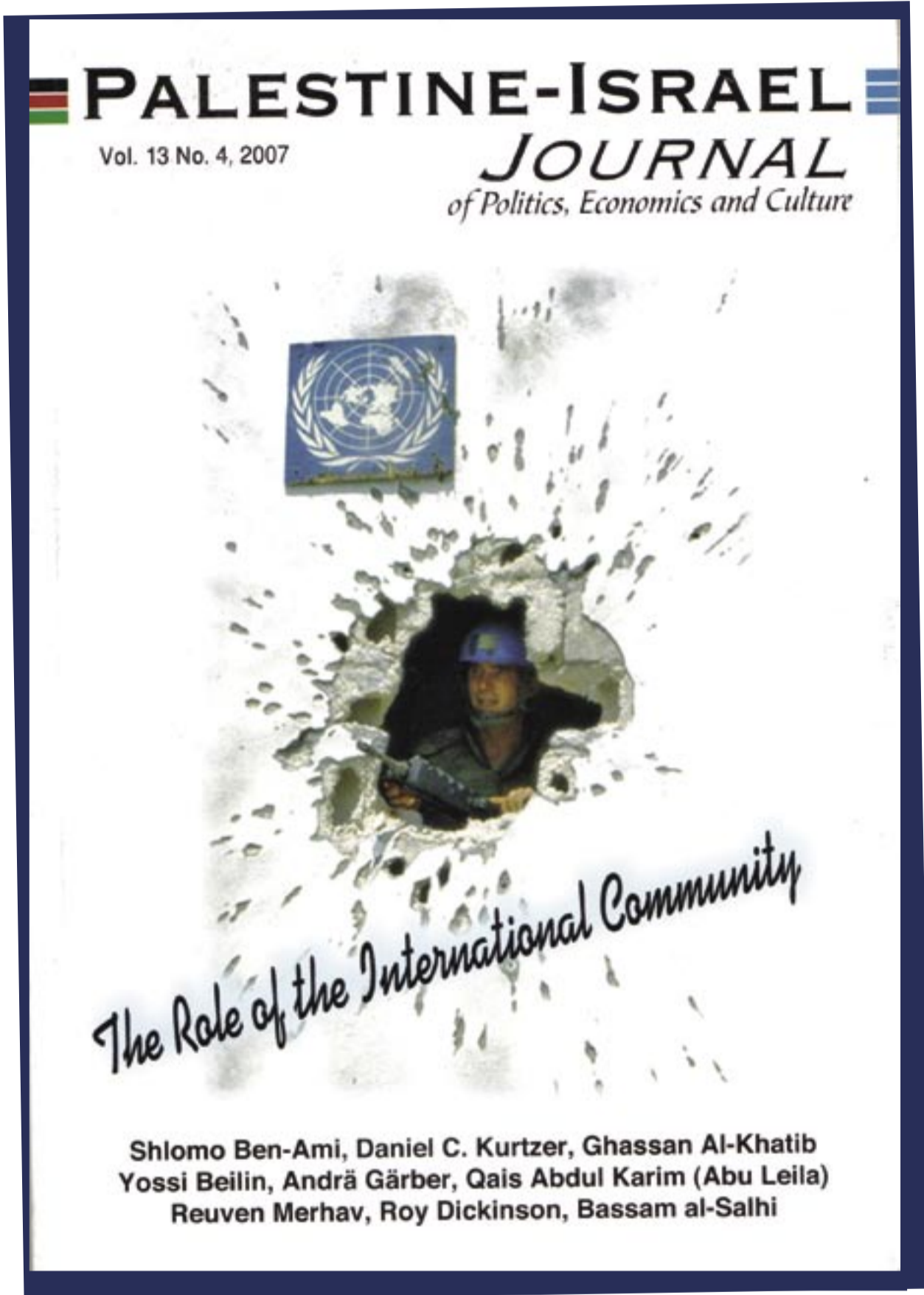

Palestine-Israel Journal,
 East Jerusalem, P.O.Box 19839
 Tel: 972-2-6282115
 Fax: 972-2-6273388
 E-mail: pij@pij.org
 http://www.pij.org

PALESTINE-ISRAEL JOURNAL

of Politics, Economics and Culture

Palestine-Israel Journal, מוסף בעברית, הארץ, 18.07.07, # 4

לקדם את הדיון הציבורי

בשבועות האחרונים היינו עדים לשינויים מרחיקי לכת במפה הפוליטית של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. לא עברו יומיים מאז נצחון החמאס בקרבות ברצועת עזה, וכבר מכונה הרצועה "חמאסטן", בניגוד בולט ל"פתחלנד", כפי שמכנה כעת התקשורת הישראלית את אזורי הגדה המערבית הנשלטים על ידי ממשלת החירום של הפת"ח. כמעט ללא דיון בציבור הישראלי התקבע הרעיון של הפרדה מהותית ומעשית בין הגדה המערבית ובין עזה, כאילו מדובר בשתי ישויות נפרדות בעלות אוכלוסיה שונה שיש להתייחס אליהן בנפרד זו מזו. הנחות היסוד העומדות בבסיס תפיסה זו והשלכותיהן אינן עומדות לדיון ציבורי. ההימנעות מדיון יוצרת תחושה כי פיצולן כביכול של הגדה המערבית ועזה אינה נושאת בחובה שאלות שהישראלים צריכים לעסוק בהן, כאילו אין לישראל עניין, אחריות או השפעה על המתרחש בעזה או בגדה המערבית. והרי כל תושב ותושבת שדרות יעידו אחרת.

על הצורך הגדל בדיון ציבורי בנושאים הבלתי מדוברים שהם בה בעת כה חשובים, אנו מנסים לענות במימות הציבוריות שאנחנו יוצרים. ה-Palestine-Israel Journal הוא כתב עת ישראלי-פלסטיני שמטרתו לקדם דיאלוג ודיון בקרב החברה האזרחית, הן הישראלית והן הפלסטינית. בכתב העת שאנחנו מפקים מאז 1994 אנחנו מנסים לספק בימה לדיון, ניתוח ומידע על הנושאים המרכזיים המפרידים היום בין ישראלים ופלסטינים. את המאמרים כותבים מחברים פלסטינים, ישראלים ובינלאומיים, כך שהנושאים המרכזיים העומדים על הפרק מוצגים מנקודת מבטם של שני העמים. כתב העת מופק על ידי צוות של עורכים פלסטינים וישראלים ששיתוף הפעולה ביניהם הוא תוצאה של מחויבות הדדית רבת שנים.

בסוף יוני היה כתב העת שותף בארגונו של כנס מעניין ופורה שהתקיים בירדן תחת הכותרת "להשיג שלום דרך דיאלוג". בכנס השתתפו אישים רבים מהאזור ומהעולם כולו, שהתמקדו בשאלות המרכזיות הקשורות להשגת שלום במזרח התיכון. קדם לכנס סמינר בן שבועיים שבו השתתפו כ-40 סטודנטים ישראלים, פלסטינים, ירדנים ובינלאומיים. הסמינר אפשר הזדמנויות לסטודנטים לפגוש ולהכיר, לעתים לראשונה, את שכניהם, וללמוד ולדבר ביחד על כל הנושאים הקשורים לסיום הסכסוך. הכנס והסמינר הוכתרו בהצלחה ומהווים דוגמה להרחבת השפעתו של כתב-העת על החברות האזרחיות. כך גם הדיון הציבורי שערכנו ממש לאחרונה בהשתתפות דייר דניאל קרצר, פרופ' שלמה בן עמי ודייר. סאיב עריקאת, ושדיווח אודותיו מופיע בעמוד 2.

אנחנו גאים להציג את המוסף הרביעי של Palestine-Israel Journal, שעניינו תפקידה של הקהילה הבינלאומית בפתרון הסכסוך. במוסף זה תקצירים מתורגמים של המאמרים המלאים שהתפרסמו באנגלית בגיליון עצמו. מתוך המאמרים הללו אפשר להתחיל לשאול שאלות על ההתרחשויות האחרונות: מה היה תפקידה של הקהילה הבינלאומית בהתפתחות המשבר הנוכחי בעזה? מה הייתה השפעת המצור על הממשלה הפלסטינית הנבחרת על ההידרדרות הנוכחית והאם ניתן היה לצפות לתוצאה זו? האם מצור וחרמות יכולים להיות אסטרטגיה מועילה כשמנסים להוביל לשלום ולפיוס? מהו תפקידה של הקהילה הבינלאומית ביציאה מהמשבר הנוכחי ובהכוונת הצדדים לקראת משא ומתן כן לשלום? ומה תפקידינו שלנו, כישראלים ופלסטינים המבקשים להביא לפיוס של אמת בין העמים?

אנחנו מקווים כי מוסף זה יהווה משאב מועיל עבורכם, ואף יסייע לקדם את הדיון הציבורי בשאלות המהותיות שיש לדון בהן כדי שנוכל להתקדם למציאות טובה יותר עבור שני העמים שעתידם כרוך זה בזה.

- ◀ האופציות המדיניות של הקהילה הבינלאומית במזה"ת - אנדרה גרבר, עמ' 4
- ◀ תכניות השלום הערביות: יוזמות חסרות יוזמה - קאיס עבדול כרים, עמ' 4
- ◀ על ארה"ב להפגין נחישות - דניאל קרצר, עמ' 5
- ◀ המדיניות האמריקאית והסכסוך במזרח התיכון - בסאם אל-סאלחי, עמ' 5
- ◀ תרבות: נגיב מחפוז שאותו הכרתי - מחמוד עטשאן, עמ' 6
- ◀ קול אחר משדרות - נעמיקה ציון, עמ' 6
- ◀ ראיון עם יוסי ביילין - עמ' 7

תוכן העניינים

- ◀ הקדמה: תפקידה של הקהילה הבינלאומית - קובי מיכאל ומוחמד דג'אני, עמ' 2
- ◀ דרוש: מאמץ בינלאומי מחודש - דיווח על דיון ציבורי של ה-PIJ, עמ' 2
- ◀ בינאום הפתרון: רב-צדדיות ולגיטימיות בינלאומית - שלמה בן-עמי, עמ' 3
- ◀ מדוע כשלה הקהילה הבינלאומית? - ריאד מלקי, עמ' 3

הקדמה: תפקידה של הקהילה הבינלאומית

קובי מיכאל ומוחמד דג'אני

ד"ר קובי מיכאל הוא עמית מחקר במכון הארי טרומן לקידום השלום באוניברסיטה העברית בירושלים. פרופ' מוחמד דג'אני הוא מייסד ומנהל המכון ללימודים אמריקאיים באוניברסיטת אל-קודס.

הסכסוך הישראלי-פלסטיני הושפע לא רק מההתנתקות הישראלית החד-צדדית, הסכסוך הפנים-פלסטיני או חוסר מעורבות אמריקאית אמיתית ומשמעותית. גם שינויים מרכזיים בזירה הבינלאומית ובזירה האזורית, כמו אי-היציבות בעיראק, תהליך החימוש הגרעיני של איראן והמלחמה בלבנון השפיעו באופן משמעותי על הסכסוך. כעת זוהי ההזדמנות האחרונה כמעט של הקהילה הבינלאומית להתערב פעם נוספת - הפעם ביתר נחישות ויצירתיות. הניסיון הבינלאומי במבצעי שמירת השלום התפתח בחמש השנים האחרונות באופן דרמטי. הצלחתו של כוח יוניפי"ל 2 בזירה הלבנונית תעודד את ישראל ואת הקהילה הבינלאומית לשקול התערבות רצינית ומשמעותית בזירה הישראלית-פלסטינית.

יחד עם זאת, ללא רצון בהידברות מצד הישראלים ומצד הפלסטינים לא יושג דבר. כל ניסיון רציני ליישוב הסכסוך צריך לקחת בחשבון: (1) את חוסר השוויון וחוסר האיזון הקיימים בין המדינה הישראלית, המפותחת מבחינה כלכלית ומתפקדת ככוח כובש, ובין הישות הפלסטינית הכבושה שהיא חברה בהתהוות, החסרה מדינה עצמאית; ו-2) אופיו המורכב של הסכסוך, שהוא בו-זמנית בין-מדינתי (בין ישראל ופלסטין) ופנימי (בין החמאס והפתח), והצורך לייצב את שני המישורים. ישנם גם גורמים אזוריים מקושרים, כמו השפעת מנהיגי החמאס בירדן ובסוריה על מנהיגות החמאס המקומית.

כדי לייצב את המישור הבין-מדינתי יש צורך במבצע נחוש לשמירת השלום שמרכיביו המרכזיים יהיו הקמת מדינה פלסטינית והשכנת שלום. שיקום הכלכלה והמוסדות הפלסטיניים וקירוב הרשות הפלסטינית ככל הניתן לישות מדינית יוכלו: (1) למזער את נזקי הסכסוך הפנים-פלסטיני ולשפר את איכות חייהם של הפלסטינים; (2) למזער את חוסר האיזון הקיים בסכסוך בין שתי ישראל והרשות הפלסטינית, ולגשר על הפערים המהותיים הקיימים בין מדינה ובין ישות שאינה מדינה.

מבצעי שמירת שלום מעין אלה דורשים לא רק את הסכמת הצדדים, אלא גם שיתוף פעולה שיאורגן היטב על ידי הקהילה הבינלאומית. על ארה"ב לגלות מעורבות מעמיקה ורצינית יותר, ולשפר את יחסי הגומלין עם הקוורטט ועם משתתפים בינלאומיים ואזוריים אחרים. בגיליון זה ניסינו לתהות על הסיבות לחוסר הצלחתה של הקהילה הבינלאומית עד כה, ולבדוק איך תוכל להתערב באופן מוצלח יותר. המחברים מסכימים כי מעורבות כזו היא הכרחית על מנת ששני הצדדים יסיימו את האלימות וישברו את הקיפאון הפוליטי.

דרוש: מאמץ בינלאומי מחודש במזרח התיכון

הלל שנקר

"זה הזמן לחידוש תפקידה של הקהילה הבינלאומית בקידום תהליך השלום", אמר שגרירה לשעבר של ארצות הברית בישראל, ד"ר דניאל קרצר, בדיון ציבורי שקיים *Palestine Israel Journal* ב-28 ביוני 2007 במרכז נוטר-דאם בירושלים. יחד עמו נשאו דברים שר החוץ הישראלי לשעבר, פרופ' שלמה בן-עמי, וראש צוות המשא ומתן של אש"ף, הד"ר סאיב עריקאת.

ד"ר עריקאת הדגיש את סבלם של מיליון וחצי הפלסטינים החיים כיום בעזה, באומרו כי על הקהילה הבינלאומית לוודא שצרכיהם הבסיסיים יסופקו. הוא אינו מצטער על המשאים ומתנים שבהם השתתף, ואמר, כי "אף לא רגע אחד בוזבז" על מה שכינה "חבלי הלידה" של ההסכם העתידי בין ישראל והפלסטינים. את השתלטות החמאס על עזה הגדיר ד"ר עריקאת כ"הפיכה צבאית". כן קבע כי אש"ף היה ונותר הכתובת היחידה למשא ומתן, וכי פתרון של שתי מדינות, המבוסס על גבולות '67 עם חילופי קרקעות נלווים, עודנו הפתרון האפשרי היחיד. הוא בירך על מינויו של טוני בלייר, והוסיף כי "מה שנחוץ היום הוא מאמץ מרוכז שייעשה על ידי הקוורטט" לקדם את העניינים בסיועה של יוזמת השלום הערבית.

ד"ר קרצר תיאר את מעורבות ממשלו של קלינטון כ"מצומצמת מדי" ואת מעורבות ממשלו של בוש כ"חוסר מעורבות", וטען כי ישנם שני גורמים המאפשרים מאמץ דיפלומטי מחודש: (1) יוזמת השלום הערבית שאושרה בריאד, שאותה הגדיר כ"תפנית חסרת-תקדים" בעמדת העולם הערבי כלפי ישראל;

(2) הרמיזות הדיפלומטיות מצדה של סוריה שיש לבחון למרות שטרם הבשילו ליוזמה ממשית. ד"ר קרצר הביע חשש, כי מינויו של ראש ממשלת בריטניה לשעבר, טוני בלייר, כשליח החדש של הקוורטט באזור, עשוי להתגלות כבחירה אמריקאית להעברת האחריות לגורמים חיצוניים בעלי מנדט מוגבל.

פרופ' בן-עמי אמר כי כישלונם של הסכמי אוסלו, המדיניות החד-צדדית וגישת הסכם הביניים נובעים מ"כשלי שתי המערכות הפוליטיות, הישראלית והפלסטינית, שלא היו חזקות דיין כדי להתמיד ביוזמות אלה". הוא קרא ל"נוכחות בינלאומית איתנה" שתסייע בהכשרת הקרקע להסכם הקבע. כן קבע כי תהליך שלום בר-קיימא לא יוכל להתבסס על הפרדיגמה הקודמת של ישראל-אש"ף: על תהליך זה לכלול את החמאס, ובלי האופציה הירדנית שאינה קבילה. מבחינה אסטרטגית, טען בן-עמי, יש להשיג, קודם כל, פתרון פוליטי במקום "תרבות המלכ"רים", כפי שכינה אותה. "שלום תחילה - אהבה אחר כך!" - אמר כפרפראזה על הקריאה המפורסמת "עשו אהבה, לא מלחמה!"

תצלום באדיבות: www.peacepeace.org

בינאום הפתרון: רב-צדדיות ולגיטימיות בינלאומית

שלמה בן-עמי

פרופ' שלמה בן-עמי כיהן כשר החוץ וכשר לביטחון פנים. כיום הוא מכהן כסגן נשיא מרכז טולדו הבינלאומי לשלום.

על ידי חליל שקאקי, רובה המכריע של החברה הפלסטינית תומך בפתרון של שתי מדינות ובויתור על 78% משטחה של פלסטין ההיסטורית, בשעה שיותר ממחצית הישראלים תומכים בחלוקת ירושלים. יחד עם זאת, תפקודן של המערכות הפוליטיות הפלסטיניות והישראליות לקוי עד מאוד, כיוון שהן פועלות כמחסומים ולא כאמצעים ליצירת פתרונות. גם חוסר האמון הקיים בין הצדדים הופך את משימת הגישור לבלתי אפשרית כמעט.

מעורבותה של הקהילה הבינלאומית חיונית גם במניעת הפרה כלשהי של ההסכם. בעוד הנסיגה החד-צדדית מעזה לא יצרה מצב אלטרנטיבי לגיטימי לכיבוש הישראלי, הרי שבמלחמה האחרונה בלבנון זכתה ישראל ללגיטימיות

בינלאומית רבה יותר, כיוון שיכלה לטעון לתקפותו של גבול בינלאומי מוכר. איננו יכולים להרשות לעצמנו להשיג הסכם מבלי שהקהילה הבינלאומית תגבה את השמירה עליו. לגיטימיות בינלאומית משמשת גם כסוג של הרתעה, משום שהיא לוחצת על התוקפן במועצת הביטחון של האו"ם ומצדדת בצד המותקף. ואכן, התוצאה הפוליטית שבאה לידי ביטוי בהחלטה 1701 הייתה טובה מכפי שניתן היה לצפות עקב תפקודה הצבאי של ישראל.

הפתרון לסכסוך הפלסטיני-ישראלי, המצוי ביסודה של הבעיה הערבית-ישראלית, נמצא בפיתוחם של חזון ואסטרטגיה אמריקניים ואירופאים משותפים למזרח התיכון. על הכוח האמריקאי "הקשיח" והכוח האירופאי "הרך" לשותף פעולה בעבודה עם הכוחות האזוריים. במזרח התיכון אין בעיה שיש לה פתרון דו-צדדי בלבד. השאלה היא, כיצד מבנאמים את הפתרון כאשר הצדדים אינם מסוגלים להגיע להסדר בכוחות עצמם? כדי לשים על השולחן את כל הפרמטרים של הסדר כולל יש לכנס מחדש ועידת שלום בינלאומית, ועל מועצת הביטחון להבהיר את משמעותה של החלטה 242. יוזמת השלום הערבית הופכת את הפתרון (לא את הסכסוך) לאזורי כיוון שהיא מציגה אפשרות לשלום ישראלי-ערבי - עם הפלסטינים או בלעדיהם - תוך הפעלת לחץ בד בבד עם מתן לגיטימציה בינלאומית.

המדיניות החד-צדדית האמריקנית, המתמקדת בפתרונות צבאיים, מעוררת ספקות מתגברים, בזמן שהרב-צדדיות האירופאית, המיישמת נורמות בינלאומיות לפתרון סכסוכים, צוברת תאוצה. לפיכך הפכה הלגיטימיות הבינלאומית לעמוד התווך המרכזי ביחסים הבינלאומיים. עד כה השתמשה ישראל בקהילה הבינלאומית רק כשזו תאמה את מטרותיה. כך אירע בזמן מסירת רפיח; כך היה כאשר נדרשה תמיכת הקהילה במהלך המלחמה נגד עיראק; וכך קורה עכשיו בעקבות התעוררות החשש מפני הגרעין האיראני. בה בעת נמנעה ישראל מלקבל דעות מבחוץ לגבי פתרון הולם של הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

לפי שעה כשלנו במציאת פתרון במסלול הדו-צדדי (למרות שניסינו מסלול זה לזמן קצר בלבד) ובמסלול החד-צדדי. עתה, כיוון שהפתרון ידוע לנו אך המערכת הפוליטית שלנו אינה מסוגלת לספקו, עלינו לערב את הקהילה הבינלאומית באופן ישיר יותר. הפער בין הצדדים לגבי פרטי ההסדר וההיערכות הסופית אינו בלתי ניתן לגישור: פתרון הסכסוך עם הפלסטינים נמצא בין מתווה קלינטון ליוזמת השלום הערבית. פתרון הסכסוך עם הסורים יוכרע איפה שהוא בין גבולות 1967 לגבולות הבינלאומיים. על פי סקר שנערך

מדוע כשלה הקהילה הבינלאומית בניסיונה לסיים את הסכסוך הישראלי-פלסטיני?

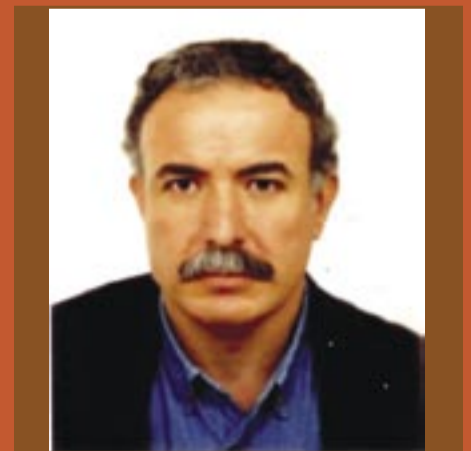
מעוקרת יכולתה של הקהילה הבינלאומית להתערב בניסיונות התיווך בסכסוך.

בין האפשרויות לפתרון בינלאומי ניתן למצוא: יוזמות עצמאיות המוצעות על ידי מספר גופים בינלאומיים; לחץ על הממשל האמריקני, אשר יופעל על ידי בעלות הברית הקרובות ביותר שלו; דרישה פלסטינית וישראלית למעורבות גוברת של הקהילה הבינלאומית. הפעלה מחודשת של הקוורטט וחיוק תפקידן של חברות קוורטט אחרות; נחישות מצד הקהילה הבינלאומית באשר לצורך בפעולה משותפת רצינית; וצעדים מקדימים של הצדדים על מנת לכפות "תהדיה" (רגיעה) והפסקת אש כשלב ראשון. צעד כזה יאפשר לשני הצדדים לשוב לשולחן הדיונים ולהכין תוכנית שלום מקיפה. ישנו כעת צורך בפרדיגמות חדשות לפעילות פוליטית ולהתערבות חיצונית, אשר יקדמו הסכם דו-צדדי שייתמך באופן נרחב על ידי הקהילה הבינלאומית.

האם כשלה הקהילה הבינלאומית בניסיונה לסיים את הסכסוך הישראלי-פלסטיני, או שמא לא השקיעה מספיק מאמצים במעורבות רצינית ואפקטיבית? קיים הבדל משמעותי בין ניסיון התערבות לבין מעורבות כנה, המתורגמת ליישום המדיניות בשטח.

בסדר העולמי החד-קוטבי שלאחר המלחמה הקרה מדינות שהתחרו על עמדת השפעה על ארה"ב היו צריכות לנהל את מדיניותן בהתאם. השאלה הפלסטינית נקשרה באופן מוחלט ובלעדי למגמות העכשוויות של הממשל האמריקני, ובכלל זה לתנודות בעמדותיו ולהעדפתו העקבית את ישראל. מצב זה גרם לדכדוך בקרב הקהילה הבינלאומית, אשר וויתרה מרצונה על זכותה להתערב ישירות בסכסוך הישראלי-פלסטיני.

האסיפה הכללית של האו"ם היא הגוף המוכר היחיד, שבו רשאית הקהילה הבינלאומית לבקר את ארה"ב וישראל על התייחסותן לסכסוך עם הפלסטינים. בכך

ריאד מלקי

ד"ר ריאד מלקי מנהל את מרכז פנורמה (המרכז הפלסטיני להפצת הדמוקרטיה) ברמאללה.

האופציות המדיניות

של הקהילה הבינלאומית במזרח התיכון

אנדרה גרבר

ד"ר אנדרה גרבר הוא ראש המכון לפיתוח בינלאומי במזרח התיכון וצפון אפריקה בקרן פרידריך אברט, ברלין.

סביר להניח כי אם תושג פשרה אשר תשמור על כבודה בנושא הגרעיני, תסכים איראן להפסיק את השימוש בחזבאללה. על ארה"ב להציע את הערבויות הביטחוניות ואת שינוי המעמד העשויים לגרום לאיראן לשנות את עמדתה.

את התפרקותה של עיראק ניתן למנוע רק באמצעות מחויבות רחבה של הקהילה הבינלאומית ושכנותיה באזור. הגברת הלגיטימיות הפוליטית כמו גם שיפור איכותם של מנגנוני הביטחון הם התנאים הבסיסיים לשיפור ביטחונה של עיראק.

אלה הם התנאים המוקדמים לביסוסה של מדיניות אזורית כוללת לפירוק נשק ולהרגעת הסכסוכים המקוטבים במזרח התיכון [détente]. יוזמות המקדמות ביטחון אזורי יצליחו רק בעזרת מערכת מוסכמת של כללים ועקרונות שתחייב את כל המשתתפים, ותהליך דינאמי אשר יאמץ את כל השחקנים במגרש המזרח תיכוני: העולם הערבי, ישראל, איראן וטורקיה.

בנוסף, על הקהילה הבינלאומית ללחוץ על מדינות האזור לגלות פתיחות רבה יותר ולנקוט גישה דיפלומטית. יתרה מזו: על מנת לקדם את הדמוקרטיה יש לשלב בתהליך הפוליטי את אותם חלקים של התנועה האסלאמית, שמוכנים להתנער מן האלימות ולכבד את חוקי הדמוקרטיה.

סכסוכים אזוריים נוספים. שיפור מעמדו של הקוורטט יעביר את המסר, שהקהילה הבינלאומית פועלת יחד כדי למנוע משברים וכדי לנהל סכסוכים וליישבם, ומוכנה לכלול בתהליך גם את סוריה ואיראן.

כיוון שהתהליך ההדרגתי ורב-השלבים של מפת הדרכים לא השיג תוצאות, על הצדדים לעבור מיד למשא ומתן על הסדר הקבע. פתרונות של פשרה לנושאים שעל סדר היום של הסדר הקבע מוצעים זה זמן רב, וחלון ההזדמנויות לפתרון של שתי מדינות הולך ונסגר.

אשר ללבנון - השכנת פיוס פנים-לבנוני מחייבת את פירוק החזבאללה מנשקו והחזרת הריבונות המדינתית, בייחוד בכל הנוגע לשימוש בכוח. ניתן לעשות זאת על ידי מתן תמריצים פוליטיים לחזבאללה. לאלה יש להוסיף את פתרון הסכסוך הישראלי-לבנוני, וסיוע כלכלי בינלאומי שייעד ללבנונים שנעקרו מבתיהם ולבנייה מחדש של לבנון.

יחד עם זאת, ללא מעורבותה הפעילה של סוריה, לא ייכון שלום. בשל קשייה הכלכליים הגוברים עשויה סוריה לגלות נכונות לוותר על השפעתה על החזבאללה ועל לבנון, כמו גם על תמיכתה בהתנגדות העיראקית ובברית הטקטית עם איראן. כל זאת, בתנאי שארה"ב והאיחוד האירופי ידחקו בישראל לנהל משא ומתן רציני ופרודוקטיבי על רמת הגולן, ויהפכו, יחד עם ערב הסעודית, את ההסכם הסורי-ישראלי לאטרקטיבי יותר מבחינה פוליטית וכלכלית.

למלחמה בין ישראל לחזבאללה בקיץ האחרון השלכות מקומיות, דו-צדדיות, אזוריות ובינלאומיות, שבכללן: מאבקו של החמאס להשתלט על השטחים הפלסטיניים; ניסיון החזבאללה לשמר את מעמדו המיוחד בלבנון; ניסיונה של ישראל לממש את זכותה להגנה עצמית ולבסס הרתעה מתמדת ומשכנעת; האינטרסים הסוריים בלבנון; שינוי מאזן הכוחות השיעי-סוני והסכסוך הגרעיני עם איראן. בהתחשב במורכבות זו, יוזמה בינלאומית משותפת היא הפתרון המקיף וארוך-הטווח היחיד.

כדי להחיות את תהליך השלום הכולל במזרח התיכון יש להרחיב את סמכות הקוורטט על מנת שיכלול

תכניות השלום הערביות: יוזמות חסרות יוזמה

הערוצים הרב-צדדיים הוגבלו לביטחון, לאינטגרציה אזורית וכלכלית וליחסים סביבתיים.

קטיעתו של תהליך אוסלו לוותה באיומיהן של מדינות ערב "לבחינה מחדש" של עמדותיהן. אולם סירובה של ישראל להתפשר עמד בעינו, ותהליך השלום הפך לבן ערובה בידי החד-צדדיות האמריקאית. האינתיפאדה השנייה בטאה את המחאה נגד הרפיון וחוסר האונים של הערבים. עם זאת, פסגת קהיר בשנת 2000 חידשה את הפעילות הערבית המשותפת ועודדה את הקהילה הבינלאומית ליטול על עצמה תפקיד פעיל יותר.

היוזמה הסעודית מ-2002 הציעה פה אחד לנרמל את היחסים עם ישראל כחלק מהסכם שלום כולל בשלושה תנאים: (1) נסיגה מלאה לגבולות ה-4 ביוני 1967; (2) פתרון צודק לבעיית הפליטים בהתאם להחלטת האו"ם 194. (3) קבלתה וביסוסה של מדינה פלסטינית עצמאית אשר בירתה היא ירושלים המזרחית.

למרות הדחייה הישראלית הצליחה היוזמה הסעודית לגבש מחדש את הקונסנזוס הערבי סביב נוסחה מאוזנת ומקובלת. אך הצלחת תהליך השלום דורשת מינוף ממשי מחייב: סולידאריות ערבית; משא ומתן כולל ומשותף; קשירת המחויבות להסכמים להתקדמות ממשית ולמחויבות ישראלית; החלה מחדש של הסכם ההגנה המשותף של הליגה הערבית; פוטנציאל כלכלי; קבלת החלטות עצמאית וחופשית מלחצים חיצוניים; ושימוש בבימות בינלאומיות, בעיקר האו"ם.

2) השבת זכויות היסוד של הפלסטינים בהתאם לדרישות נציגם הבלבדי, אש"ף.

לעמדה הערבית יכלה להיות השפעה מרחיקת לכת יותר לו יושם העיקרון ש"שלום צודק" זהה ל"שלום כולל". אלא שהצורך להתקדם על פי מדיניות ה"צעד אחר צעד" האמריקאית יצרה פתרונות פוליטיים חלקיים, אשר יוכלו להוביל אך ורק לפתרונות נפרדים. גם הסכם השלום המצרי-ישראלי החליש את הסולידאריות הערבית, ובתוך כך את עמדת המיקוח שלה.

מלחמת איראן-עיראק ופלישת ישראל ללבנון, אשר גרמו למחלוקות בקרב הפלסטינים, שחקו את הקונסנזוס נגד קמפ-דיוויד. ההצעה הסעודית משנת 1982, על פיה יושמו הגדה המערבית ועזה תחת פיקוחו של האו"ם "כהקדמה להקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית", אומצה כתוכנית שלום ערבית. היה זה איתות בדבר הנכונות הערבית ליטול חלק בשלום מקיף עם ערבויות בינלאומיות. אלא שהתהליך נתקע, והקריאות לוועידה בחסות האו"ם נתקלו בהתעקשות ישראלית על מו"מ דו-צדדי ישיר בתיווך אמריקאי.

האינתיפאדה הראשונה, התנתקותה של ירדן מן הגדה המערבית, הכרזת העצמאות הפלסטינית וההצהרה בדבר נכונותו של אש"ף לקבל פתרון של שתי מדינות, המבוסס על החלטות האו"ם 242 ו-338, סייעו בהשגת הכרה בינלאומית. אבל ישראל דחתה את המשא ומתן עם אש"ף, ועמדה על קיומן של שיחות דו-צדדיות. בוועידת מדריד ב-1991 נדונו סוגיות הקרקעות והזכויות בערוצים דו-צדדיים נפרדים.

קאיס עבדול כרים (אבו לילה)

קאיס עבדול כרים (אבו לילה) הוא חבר המועצה המחוקקת הפלסטינית והלשכה הפוליטית של החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין.

העמדה הערבית כלפי הסדר שלום במזרח התיכון השתנתה במסגרת הפרמטרים של פסגת חירטום שהתקיימה ב-1967. הפעם הושם דגש על מאמצים פוליטיים ודיפלומטיים, אך ללא המנגנונים הדרושים להפעלת הלחצים ההכרחיים להשפעה על ההחלטות הישראליות והבינלאומיות. פסגת אלג'יר שהתקיימה ב-1973 קידמה שתי דרישות הכרחיות לפתרון: (1) נסיגה ישראלית מכל השטחים הפלסטינים שנכבשו ביוני 1967 ובכללם ירושלים.

על ארה"ב להפגין נחישות במאמצי לקידום השלום הערבי-ישראלי

דניאל קרצר

פרופ' דניאל קרצר, שכיהן כשגריר ארה"ב בישראל ובמצרים, משמש כיום כראש הקתדרה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת פרינסטון.

מאז ועידת השלום שהתקיימה ב-1991 במדריד גילו מנהיגי ארצות הברית ופקידי ממשלה חוסר התלהבות מובהק בתפקודם כמשכניי שלום. הם מיאנו לנקוט צעדים קשים שהיו חיוניים, לדבריהם, להשגת השלום. ואילו מאמצי הדיפלומטיים של הנשיא המעורב, ביל קלינטון, גרמו לשפיכות דמים במקום להביא לפיוס. גם מפת הדרכים של הנשיא ג'ורג' וו. בוש לא

לוותה במאמץ אמריקאי עקבי, בגילויי מנהיגות, או אף בנכונות להניע את שני הצדדים לנקוט צעדים מרחיקי לכת לקראת חזון של שתי מדינות. על אף כל אלה, כאשר נטלו הישראלים והפלסטינים חלק במאמצי השלום של הקוורטט או של הנורווגים, הסכימו שני הצדדים כי ארה"ב היא היחידה שיכולה לפעול כמתווכת. בהתחשב בעובדה זו, מעוררים כישלון המעורבות האמריקאית וחוסר נכונותה להפגין עוצמה דיפלומטית, פליאה רבה.

מאמצי התיווך המוצלחים של האמריקאים התאפיינו בשלושה היבטים:

1) תמיכה בלתי מסויגת של הנשיא, גם כאשר ניצב מול התנגדות מבית; 2) דרישה מהצדדים לשאת באחריות על יישום או על כשלון ההסכמים; 3) נכונות לנסח עמדות עצמאיות - המנוגדות לעמדת המפלגה - העשויות להשיג פשרה או להוביל למשא ומתן.

נראה כי הגורמים המשמעותיים ביותר להצלחת מאמצי התיווך היו נחישות והתמדה. השאלה היא, היכן הייתה נחישותו של קלינטון בשש השנים הראשונות לכהונתו? האם הפך התהליך למטרה בפני עצמה, בעוד הצורך ללחוץ על הצדדים לקבל את ההחלטות הקשות שנדרשו במהלכו, נשכח? נראה כי ממשלו של בוש העדיף להסתפק בהצהרות ולהימנע מדיפלומטיה פעילה. כך קרה שבשלבים הקריטיים של המו"מ ניכר חסרונה של תמיכת הבית הלבן במפת הדרכים ובשליחים שנשלחו לאזור.

הנשיא בוש לא רמז מעולם כי יש בכונתו להתערב באופן משמעותי וארוך-טווח כדי להביא לשלום ערבי-ישראלי. קשה גם להאמין כי הקשיים, שאיתם הוא מתמודד בעיראק ובאיראן, יאפשרו לו לנקוט עמדות שאינן פופולאריות בארצו. יחד עם זאת, התחזיות אינן עגומות לחלוטין: 1) הסקרים בישראל ובפלסטין גם יחד מורים על נכונות לפשרה; 2) סוריה מאותתת שהיא מעוניינת בחידוש תהליך השלום; 3) ערב הסעודית מוכנה יותר מאי פעם לקדם יציבות אזורית; 4) נדמה כי ממשלת ישראל תומכת בשלום, וראש הממשלה, אהוד אולמרט, הבטיח בפומבי כי יעשה וויתורים טריטוריאליים חסרי תקדים במסגרת תהליך השלום.

הברירה העומדת בפני הנשיא בוש היא להמשיך במדיניות ה"שב ואל תעשה" ולהסתפק בהצהרות, או להשקיע את זמנו ולהפגין את נחישותו כדי לקדם את המשא ומתן. הוא יכול לגבש את תכניות הממשל האמריקאי אשר להסדר הסופי כדי לספק אגידה למשא ומתן; הוא יכול גם לשמור שהצדדים יתמקדו במשא ומתן כן וביישום ההסכמים. התנאים לקיומו של תהליך השלום קיימים. על ארה"ב לממש את התהליך ולנטל תחת חסותה.

המדיניות האמריקאית והסכסוך במזרח התיכון

בסאם אל-סאלחי

בסאם אל-סאלחי הוא חבר המועצה המחוקקת הפלסטינית ומזכיר מפלגת העם הפלסטינית.

כל סיכוי שנותר ל"פשרה היסטורית": זו עלולה להצטמצם לפתרון של מדינה פלסטינית בעלת גבולות זמניים.

התערבות מיידית של הקהילה הבינלאומית תבטיח את האפשרות של פתרון המבוסס על: מדינה פלסטינית עצמאית בעלת ריבונות מלאה על כל השטחים שנכבשו ב-1967, כולל מזרח ירושלים שתשמש כבירתה; פתרון הולם לבעיית הפליטים בהתאם להחלטת האו"ם 194; ונסיגת הכוחות מהאזור הסורי הכבוש בחוות שבעה. המסגרת הבטוחה ביותר לפתרון שכזה היא יוזמת השלום הערבית. על הקהילה הבינלאומית לאשר יוזמה זו במועצת הביטחון, ולתכנן דרכים ליישומה אשר יובילו לוועידת שלום. כל אלה יכולים לספק דגם שונה של מעורבות בינלאומית נחוצה ויעילה.

היא המשך כפיית עובדות בשטח על ידי ישראל, ושלילת הזכות לשוויון שהחוק הבינלאומי מקנה לצד המנוצח. גם ניסיונות התיווך האמריקאים החד-צדדיים למציאת פתרון לנושאים הרגישים, כמו ירושלים, בעיית הפליטים, המים וקביעת הגבולות, כשלו. כישלונות אלה הובילו לאיום בוטו אמריקאי במועצת הביטחון של האו"ם ולכשלון הקוורטט ומפת הדרכים.

כוחה המתחזק של הקהילה הבינלאומית בעקבות המלחמה בלבנון, המשבר בפלסטין, והסבל הנגרם על ידי המדיניות האמריקאית, הגדיל במידת מה את הסיכוי למעורבות בינלאומית לצד ארה"ב. כדי לגדוע מעורבות זו בעודה באיבה החל ראש הממשלה, אהוד אולמרט, לנסח מחדש את תוכניותו החד-צדדיות בתיאום עם הממשל האמריקאי, ואף גילה נכונות לחדש את המשא ומתן הישיר עם הנשיא מחמוד עבאס.

העמדה הפלסטינית המתחזקת לפתרונות בינלאומיים מתנסה עתה במשברים, הנובעים מכישלון המעורבות הבינלאומית עד כה. מעורבות זו שכוונה בידי ארה"ב לקתה במוסר כפול - מה שמנע את יישומן של ההחלטות הבינלאומיות, ואף תרם לשלילת הלגיטימיות שלהן כבסיס להסדר סופי. משמעותו של הסטאטוס-קוו היא שלב חדש והרה אסון של הסכסוך, אשר יערער לחלוטין

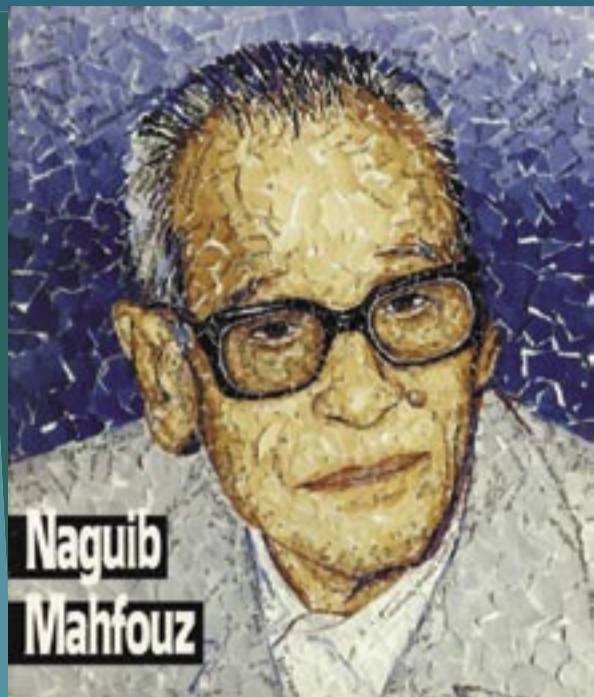
המדיניות המוטטה של ארצות הברית כלפי ישראל מהווה מרכיב מרכזי בהתמשכות הסכסוך הערבי-ישראלי, ובחוסר היכולת להביא לסיומו על בסיס ההחלטות הבינלאומיות הקוראות לשלום ולסיום הכיבוש. למרבה האירוניה, ארה"ב היא שיזמה כמעט את כל הניסיונות המשמעותיים למציאת פתרון מתקבל על הדעת. ברור שארה"ב תסכל כל מאמץ בינלאומי רציני, שעשוי להשפיע על האינטרסים הישראליים או האמריקאים או על מאזן הכוחות במזרח התיכון. ארה"ב תתבע גם הימנעות מכל מאמץ בינלאומי משותף, המכוון לשנות את הגישה האמריקאית הדומיננטית ביחס להסדר פוליטי.

הניסיונות לקיומו של משא ומתן דו-צדדי ישיר בחסות אמריקאית כשלו. משמעותו של כישלון זה

תרבות: נגיב מחפוז שאותו הכרתי

מחמוד עטשאן

ברוב המדינות הערביות לא ממש מחפשים את העכשווי, החדש. מחפוז, לעומת זאת, נהג לדון בחידושים האחרונים בתחום התרבות, הספרות, הפוליטיקה ובנושאים חברתיים. כדי לעקוב אחר הדיונים ולהשתתף בהם נאלצתי לקנות את כתבי העת והפרסומים המעודכנים ביותר. בהתכנסויות הללו הייתה מידה - לא בלתי נעימה - של קפידה, אבל הן גוונו באווירה קלילה ומבודחת. רבים לא הכירו את חוש ההומור הנבון של מחפוז. אני ראיתי בו את רוחה של מצרים - יכולתה להדחיק את בעיותיה ולתור אחר חירות, שמחה וחוסר דאגה.

מוניטין יצא לו למחפוז בגלל הדיוק והסדר עליהם הקפיד. אנשים נהגו לכוון את שעוניהם בבואו ובילכתו, בשכבו ובקומו. כושר הארגון והסדר הם שאיששו את יכולתו ליצור ולחדש ללא הרף. מעולם לא התפשר על לוח הזמנים שקבע לקריאה ולכתיבה.

פרס הנובל הוענק לו הן בגלל שיעור קומתו, והן משום עומק כתיבתו והיקפה. כתביו רחבי היריעה

מחמוד עטשאן עומד בראש המחלקה לספרות ערבית באוניברסיטת ביר-זית

אני זוכר את העונג הצרוף שחשתי כאשר נכנסתי לעולמו של נגיב מחפוז; הלכתי לאיבוד בנבכי ההיסטוריה הפרעונית, התקדמתי להיסטוריה המצרית המודרנית, הזדהיתי עם ענייניהם וחרדותיהם של המצרים, והרהרתי בנושאים סוציו-פוליטיים. הרגשתי שהכרתי את הדמויות הבדיוניות שתיאר באופן אישי. היו אלה בני קהילתו של מחפוז וצאצאיהם, ולכן הציגם באופן כל כך שלם ומהימן.

בין השנים 1974-1981 השתתפתי בפגישות שקיים מחפוז בערבי שישי בקפה "ריש", ומאוחר יותר בקזינו "קאסר אל-ניל". למדתי ממנו רבות, ולא אני בלבד. הוא היה אלטרואיסט במלוא מובן המילה. ממנו למדנו להקשיב לאחרים, להבין מה מתחולל בנפשם, לפרש את התנהגותם ולתקשר איתם. יתרה מזאת, למדתי להבין את החברה המצרית על בעיותיה, מאבקה וחוסר הוודאות שלה.

אוצרים בתוכם כמה וכמה יצירות ספרותיות, שנכתבו במהלך של שתי מאות לפחות. רשימה קצרה זו היא תיאור תמציתי של אדם, סופר, הוגה דעות, מבקר ופילוסוף אשר יחסר לעולם הספרותי הערבי כמו גם לעולם כולו.

כנס "להשיג שלום דרך דיאלוג"

בין ה-22 ל-24 ביוני נערך בעמאן שבירדן כנס תחת הכותרת "להשיג שלום דרך דיאלוג". הכנס היה פרי יוזמה משותפת של ה-Palestine-Israel Journal, הארגון Global Majority ומכון המנהיגות הבינלאומי של אוניברסיטת האו"ם בעמאן (UNU-ILI). בכנס היו מעל 120 משתתפים מרחבי העולם המייצגים תנועות וארגונים של חברה האזרחית הבינלאומית. הכנס התמקד בסכסוך הישראלי-ערבי וכלל דיונים על השאלה של ירושלים, שבירת הקיפאון בין הישראלים לפלסטינים, מאבק בלתי-אלים בכיבוש, מזרח תיכון מפורז מנשק גרעיני ועוד. הדוברים בכנס היו מהמובילים בתחומם בעולם.

קדם לכנס סמינר בן שבועיים בו השתתפו סטודנטים ופעילים פלסטינים, ישראלים, ירדנים ובינלאומיים. בסמינר למדו הסטודנטים על הסכסוך במזרח התיכון, על ההסטוריה של פתרון סכסוכים אחרים בעולם, ועל אסטרטגיות לקידום פתרון סכסוכים. הכנס והסמינר זכו לשבחים רבים מכל משתתפיו. ההצרה המשותפת שפורסמה בעקבות הכנס תפורסם בגליון הקרוב של כתב העת.

קול אחר משדרות

נעמיקה ציון

נעמיקה ציון הקימה את הקיבוץ העירוני "מגוון", ומנהלת את המרכז לצדק חברתי לזכר יעקב חזן במכון ון-ליר בירושלים. מאמר זה לקוח מנאום שנשאה בהפגנת "עזה, עצרו את המצור!" ב-2 בדצמבר 2006 בתל אביב.

הקסאמים המשיכו לנחות סביבנו, אבל משהו בתודעה שלנו היה כבר נינוח יותר, אופטימי יותר. כך החלה הפסקת האש, שנשאה בחובה שחרור מהפחד הכרוני ומחוסר הידיעה.

אני תושבת שדרות. שום קסאם לא יגרום לי לעזוב את העיר. שדרות היא עיר רב-תרבותית ורב-שבטית. לא כל תושבי שדרות מבקשים נקמה. שנים רבות מדי, דם רב מדי.

הקסאמים מעוררים חרדות וגורמים לשחיקה מנטאלית קשה. בה בעת מסווים הקסאמים באופן מסוכן את הבעיות הכלכליות והחברתיות של שדרות. אתוס הכוח ומנטאליות הקורבן שהתרבות משרישה בנו נדמים לנו לעיתים כבלתי חדירים. אנחנו שוכחים שגם מצדו השני של המתרס קיים סבל אנושי.

יתר על כן, פוליטיקאים ציניים ודוברים הנאמנים בתקשורת מסממים אותנו בהתמדה, וסוגרים את חלון ההזדמנות לסיום האלימות. אל להם, למנהיגים, לקדם היסטוריה. עליהם לעזור לנו לחיות במציאות מורכבת שאין בה פתרונות קסם, או פתרון שאפשר להשיגו בכוח הזרוע. יהיה זה מעשה אמיץ מצד המנהיגות אם תהפוך את הקריאות להקזת דם פלסטיני ליוזמות ייחודיות, כמו מפגשים בין בני נוער משדרות ומעזה. על הממשלה, התקשורת והעם הישראלי לשבור את המיתוס ש"אין עם מי לדבר". זו השדרות שבה אני מבקשת לחיות.

הצוות

על כתב העת עובד יחד צוות של פלסטינאים וישראלים במשרד שממוקם במזרח ירושלים. בכדי לוודא שעמדותיהם של שני הצדדים משוקפות באופן שוויוני, כתב העת מעסיק שני עורכים ראשיים ושני עורכי משנה, אחד ישראלי ואחד פלסטיני. מערכת כתב העת המורכבת מ-22 חברים (עיתונאים, אקדמאים ואינטלקטואלים אחרים) כוללת בתוכה גם היא מספר שווה של ישראלים ופלסטינים. המערכת נפגשת מדי ששה שבועות ולוקחת חלק פעיל בכתב העת בספקה הדרכה, הצעות ומשוב על התוכן והאיכות של כתב העת ופעילויותיו. הזדמנויות אלו מאפשרות גם לחברי וחברות מערכת פלסטינים וישראלים הזדמנות לחזק את הקשרים ביניהם ולקחת חלק בדיון ודיאלוג בלתי רשמי. כתב העת מופק כרבעון. חצי מכל גליון (128 עמ') מוקדשים לנושא מסוים הקשור לסכסוך הישראלי-פלסטיני וליחסים בין שני העמים. מגוון של מאמרים הכתובים בידי מומחים פלסטינים, ישראלים ובינלאומיים בוחנים את הנושא המרכזי מנקודות מבט שונות, ובכך מספקות לקוראים תמונת מבט וניתוח רחבים של אותו הנושא.

בין הנושאים בהם עסקנו עד כה:

מיים, הסביבה, חינוך לשלום, זכויות אדם, התפקיד של התקשורת, זכות השיבה, זהויות לאומיות, נרטיבים קוקלטיביים, התנהלויות, הסטטוס של ירושלים, דת ופוליטיקה, אחרי אוסלו: מבוי סתום ואפשרויות, פליטים, התפקיד של נשים וצעירים בסכסוך, ההשפעות של הסכסוך על בריאות הנפש, בטחון אזרחי, התפקיד של הקהילה הבינלאומית ודעת קהל, עם-לעם, חד צדדיות מול משא ומתן. לפני כל גליון כתב העת מקיים שולחן עגול בו דנים אישים פלסטינים וישראלים בשאלות שהגליון נוגע בהן ולאחר צאתו לאור מקיים כתב העת אירוע ציבורי בו מוזמן הקהל הרחב לקחת חלק בדיון הציבורי. הדיאלוג מתרחב מעבר לדפי כתב העת וההזדמנויות של דיאלוג ישיר בין שני הצדדים מתרחבות. באתר החדש שלנו (www.pij.org) ניתן גם לקרוא מאמרים נבחרים.

כתב העת מבקש להגיע לאוכלוסיה מכוונת ועם זאת מגוונת. בין קוראינו נמנים אקדמאים, עיתונאים ואישים פוליטיים, כמו גם מעצבי דעת קהל וקובעי מדיניות, פעילי שטח וארגונים, סטודנטים, דיפלומטים, ומוסדות בינלאומיים כמו גם אנשים מהקהל הרחב המבקשים להבין מה עומד מאחורי הכותרות בעיתונות היומית. מספר רב של עותקים נשלחים בדרך קבע למקבלי החלטות ומעצבי מדיניות מקומיים, מעצבי דעת קהל, ארגונים חברתיים ופוליטיים רלוונטיים וגופים בינלאומיים, ולתקשורת.

מייסדים

זיאד אבו-זיאד וויקטור ציגלמן

עורכים ראשיים

זיאד אבו-זיאד הלל שנקר

עורכי משנה

ליילה דבדוב אבי הופמן

הפצה והפקה

נגיאת חירבאווי

מערכת

דני רובינשטיין, גבי ברמקי, בועז עברון, וואליד סאלם, ארי ראט, זארה חאלידי, דניאל בר-טל, למיס עלאמי, גלית חסאן-רוקם, חאלד אבו-עאקר, גליה גולן, נאזמי גיובה, גרשון באסקין, ריאד מלקי, אדי קאופמן, עטא קאיימרי, בנגימין פוגרונד, נאפו נזאל, שמחה בהירי, נאדיה נאסר-נג'אב, דן יעקובסון, גיומעה גיעוני, דן לאון, חולוד דגיאני, וצחק שנל.

תרגום: לוטן רז עורכת התרגום: אתי דיאמנט.

לקדם רעיונות לשבירת הקיפאון

ראיון עם ח"כ יוסי ביילין

ח"כ יוסי ביילין הוא יו"ר מפלגת מרצ-יחד, שר המשפטים לשעבר ומאדריכלי הסכם אוסלו ויוזמת זינבה. המראיין, הלל שנקר, הוא עורך-שותף של ה-PIJ

המערבית. ועל הפלסטינים להחליט אם הם מעדיפים להרחיב את הרשות הפלסטינית או להקים מדינה פלסטינית בגבולות זמניים. הפלסטינים חוששים כי התווייתם של גבולות זמניים תהפוך את הסכסוך הישראלי-פלסטיני לסכסוך על גבולות במקום לסכסוך לאומי. מה שעשוי להמתיק את הגלולה הוא החלטה על עקרונותיו של הסכם הקבע, אשר יכלול פתרון לשאלת ירושלים, בעיית הפליטים ויתר הנושאים העקרוניים העומדים על הפרק. הנסיגה ופירוק ההתנחלויות יארכו כשנתיים, ואת המשא ומתן על הסדר הקבע יש להתחיל לא יאוחר מסיום הנסיגה.

אפשר להגיע להסכם קבע עד שנת 2010. אף על פי שאין מחויבות ללוח זמנים זה, הרי שאבו-מאזן, ממשלת ישראל ומנהיגים רבים אחרים מסכימים כי מדובר בלוח זמנים מעשי.

על הישראלים, הפלסטינים והקהילה הבינלאומית להמשיך לקדם רעיונות ולדחוף לכיוון של שלום: שני העמים רוצים בו, אבל אינם מאמינים שאפשר להשיגו. ועם זאת, פתרון הסכסוך יושג בעיקר על ידם. תפקידה של הקהילה הבינלאומית הוא חשוב אך משני.

בשש השנים האחרונות הייתה המדיניות האמריקאית מאכזבת ומתסכלת: על מנת שתהליך השלום יתקדם, על ארצות הברית להימנע מלהתערב. חשוב שישראל תדבר עם סוריה, הן כשכנה והן כאויבת, אלא שארצות הברית מתעקשת שישראל תימנע משיחות שכאלה. מדיניות זו, יחד עם התנאים המוקדמים שקבעה ארצות הברית למשא ומתן רשמי עם החמאס, מונעת ממנה לתפקד כמתווכת במזרח התיכון. אשר לאירופה: עד עכשיו ויתרה אירופה לארצות הברית על זכותה לקבל החלטות באופן עצמאי על אף היותה חברה בקוורטט. ואף על פי כן, ברגע זה תפקידה מעשי ומציאותי יותר מזה של ארצות הברית.

לפיכך, ניתן להפיק תועלת מכינוסה של ועידת "מדריד II", העשויה לתרום לשיחות דו-צדדיות בין ישראל ופלסטין (כלומר אש"ף), בין ישראל וסוריה, ובין ישראל ולבנון. גם קבוצת המחקר על עיראק, אשר מונתה על ידי הקונגרס האמריקאי, טוענת בבירור כי הפתרון לבעיית המזרח התיכון נמצא ביצירתה של קואליציה בין המדינות הערביות הפרגמטיות לבין ישראל. אלא שקואליציה כזו תתאפשר רק אם נפתור את הבעיה הפלסטינית.

ההקפדה על ביצועם של שלושת השלבים של מפת הדרכים לפי הסדר משמרת את הקיפאון המדיני. למרבה הצער, ישראל אינה מתכוונת לפרק את ההתנחלויות, בין אם הן חוקיות ובין אם לאו. הפלסטינים מצידם אינם מתכוונים לפרק את המיליציות. למרות זאת, על ישראל לסגת באופן משמעותי מן הגדה

PALESTINE-ISRAEL Journal of Politics, Economics and Culture

Prices for a One-Year Subscription (includes postage and handling)

	Europe*	Palestine/Israel	USA & Others*
Individuals	€ 45	NIS 100	\$50
Institutions	€ 55	NIS 120	\$60
Students/Seniors	€ 35	NIS 80	\$40

* Please make your payment in your country's currency.

Back issues available: (price per copy: outside region \$10; locally 30 NIS) Peace Economics; Education; Autonomy or Statehood?; The Struggle for Land; Towards Statehood; Peace Economics Revisited; Jerusalem; Education in Times of Conflict; Post Oslo: Impasse and Options; Separation or Conciliation; Narratives of 1948, Violence and its Alternatives, Media and the Second Intifada, Human Rights Now, Two Traumatized Societies, A Quest for Peace and Security, The International Community and the Conflict, Yasser Arafat/Public Opinion, Civil Society, Anti-Semitism & Islamophobia, People-to-People, Going It Alone?, Hamas and Kadima, The Role of the International Community.

- YES! I would like to subscribe to the **Palestine-Israel Journal** for one year.
- YES! I would like to take advantage of the special offer and subscribe for two years with 25% off the price of the second year.
- YES! As a supporter of the Journal, I wish to enclose a donation of _____.

Name _____ Profession _____

Institution _____ Address _____

Postal Code _____

Country _____ E-mail _____ Date _____

How did you hear about us? _____

Enclosed cheque (all currencies)/international money order # _____

Transferred to Bank Leumi, Branch 918, Acct. no. 74465/01, Jerusalem _____

Please charge my credit card # _____ Expiry Date _____

We accept Visa, Mastercard, Amex, Eurocard and Isracard. (Please circle one)

Authorized signature _____

Palestine-Israel Journal
East Jerusalem, P.O. Box 19839
Tel 972-2-6282115/59 Fax 972-2-6273388 E-mail pij@pij.org

ה-*Palestine-Israel Journal* הוא כתב עת עצמאי המבקש לשפוך אור על ולנתח בחופשיות ובביקורתיות נושאים מורכבים המפרידים בין ישראלים לפלסטינאים. בנוסף, כתב העת מקדיש מקום לנושאים אזוריים ובינלאומיים. מטרת כתב העת הוא לקדם פיוס והבנה טובה יותר בין העמים, והוא שואף לדון בנושאים ללא דעות מוקדמות או איסורים. *Palestine-Israel Journal*, מזרח ירושלים, ת.ד. 19839, טל. 59 / 6282115-02
פקס: 02-6273388, דוא"ל: pij@pij.org / www.pij.org
מוסף זה הופק בסיועו של האיחוד האירופי

